

ISSN 2414-5076 (PRINT)

ISSN 2617-6688 (ONLINE)

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО ЖУРНАЛ

№ 2 (151) 2025

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2>

**Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського. Випуск 2 (151). Одеса, 2025. 180 с.**

Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
внесено до **категорії «Б»** Переліку наукових фахових видань України
з педагогічних наук зі спеціальностей А1, А2, А3, А4, А5, А6, І10, І11 (231)
(наказ МОН України від 17.03.2020 р. № 409)

Реєстрація Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» суб'єктом у сфері друкованих медіа за рішенням Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення № 225 від 01.02.2024 р. Ідентифікатор медіа R30-02641
(вул. Старопортофранківська, буд. 26, м. Одеса, 65020, pdpu@pdpu.edu.ua, тел. 048-752-98-10; 048-731-62-91).

Мови розповсюдження: українська, англійська.

Періодичність: чотири рази на рік.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Богущ А. М., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України (Україна)

Заступник головного редактора:

Койчева Т. І., доктор педагогічних наук, професор (Україна)

Відповідальний редактор:

Буднік А. О., кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ ТА РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор (Україна); **Кісієль М.**, доктор гуманітарних наук, доцент (Польща); **Ковтун О. В.**, доктор педагогічних наук, професор (Україна); **Копусь О. А.**, доктор педагогічних наук, професор (Україна); **Линенко А. Ф.**, доктор педагогічних наук, професор (Україна); **Лобанова-Шуніна Т.**, доктор педагогічних наук, професор (Латвія); **Луцан Н. І.**, доктор педагогічних наук, професор (Україна); **Окуневичюте Н. Л.**, доктор соціальних наук, професор (Литва); **Попова О. В.**, доктор педагогічних наук, професор (Україна); **Рєброва О. Є.**, доктор педагогічних наук, професор (Україна); **Семенов О. М.**, доктор педагогічних наук, професор (Україна); **Садовська Е. Я.**, доктор технічних наук, що спеціалізується в галузі історії архітектури та збереження пам'яток, професор (Польща)

Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського індексується у таких **базах даних**:

- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
- Google Scholar,
- ULRICHSWEB Global Serials Directory,
- CrossRef,
- Polska Bibliografia Naukowa (PBN),
- Research Bible (Academic Resource Index),
- Scilit (The Scientific Literature database),
- WorldCat,
- Directory of Open Access Journals,
- ERIHPLUS (European Reference Index for the Humanities and Social Sciences),
- Base (Bielefeld Academic Search Engine),
- Index Copernicus/ICI Journals Master List,
- Open Ukrainian Citation Index (OUCI).

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Вченою Радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» 26.06.2025 р. (Протокол № 16)

Підписано до друку 27.06.2025 р.

Формат 60×84/8.

Ум. друк. арк. 20,92. Зам. № 0725/563

**РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ НЕ НЕСЕ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗМІСТ СТАТЕЙ ТА МОЖЕ НЕ ПОДІЛЯТИ
ДУМКУ АВТОРА!**

Адреса редакції:

65020 м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26

тел. +38 (048) 718-57-22

E-mail: nv.pnpu@gmail.com

Веб-сайт: <http://nv.pdpu.edu.ua>

ISSN 2414-5076 (PRINT)

ISSN 2617-6688 (ONLINE)

Ministry of Science and Education of Ukraine
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky»

SCIENTIFIC BULLETIN

OF SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY NAMED AFTER K. D. USHYNsky JOURNAL

№ 2 (151) 2025

Publishing House
"Helvetica"
2025

DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2>

**Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky.
Issue 2 (151). Odesa, 2025. 180 p.**

The Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky included into the Ukrainian list of specialized scientific publication, which are authorized to publish the results of dissertation for doctor degree and PhD by decree of Ministry of Education and Science of Ukraine from March 17, 2020 № 409.

Registration of the State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky" as a subject in the field of print media according to the decision of the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting No. 225 dated February 1, 2024. Media identifier R30-02641 (65020, Odesa, Staroportofrankivska str., 26, pdpu@pdpu.edu.ua, tel. 048-752-98-10; 048-731-62-91).

Languages: English, Ukrainian.
Periodicity: 4 times a year.

EDITORIAL BOARD:

Editor-in-chief:

Bogush A., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Full Member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Ukraine)

Deputy Editor in Chief:

Koycheva T., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)

Responsible editor:

Budnik A., Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor (Ukraine)

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD:

Bogdanova I., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine); **Kisiel M.**, Doctor of Humanities in Pedagogy, Associate Professor (Poland); **Kopus O.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine); **Kovtun O.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine); **Lobanova-Shunina T.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Latvia); **Lutsan N.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine); **Okunevičiūtė Neverauskienė L.**, Doctor of Social Sciences, Professor (Lithuania); **Popova O.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ukraine); **Rebrova O.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine); **Sadowska E. J.**, Doctor of technical sciences specializing in history of architecture and conservation of monuments, Professor (Poland); **Semenog O.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)

Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky is indexed in these databases:

• Vernadsky National Library of Ukraine,	• WorldCat,
• Google Scholar,	• Directory of Open Access Journals,
• ULRICHSWEB Global Serials Directory,	• ERIHPLUS (European Reference Index for the Humanities and Social Sciences),
• CrossRef,	• Base (Bielefeld Academic Search Engine),
• Polska Bibliografia Naukowa (PBN),	• Index Copernicus/ICI Journals Master List,
• Research Bible (Academic Resource Index),	• Open Ukrainian Citation Index (OUCI).
• Scilit (The Scientific Literature database),	

Recommended to publishing and disseminating over the Internet by the Academic council
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky» (pr. № 16 from June 26, 2025)

Passed for printing: 27.06.2025

Paper size 60×84/8.

Conventional printed sheet. 20,9. Order No. 0625/446

**THE EDITORIAL BOARD BEARS NO RESPONSIBILITY FOR THE CONTENT OF THE ARTICLES AND MAY NOT SHARE
THE AUTHORS' OPINION!**

Editorial office address:

26, Staroportofrankivska St., Odesa, 65020

Tel. +38 (048) 718-57-22

E-mail: nv.pnpu@gmail.com

Web-site: <http://nv.pdpu.edu.ua>

© State institution «South Ukrainian
National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky», 2025

ЗМІСТ

Гусак Людмила Євгенівна, Маленицький Денис Сергійович Викладання англійської мови у ЗВО: сучасний погляд.....	9
Єрастова-Михалусь Інна Міжкультурна толерантність як одна з ключових компетентностей майбутніх фахівців авіаційної галузі	15
Анголенко Валентина Володимирівна, Печериця Наталія Михайлівна Інтеграція технологій соціальної роботи в пенітенціарній системі: від діагностики до корекції.....	20
Басанець Лука Валерійович, Маслова Тетяна Миколаївна Творчість як базовий складник художньої освіти.....	26
Бачієва Лариса Олександрівна Ситуаційний аналіз як інструмент дослідження професійної діяльності кухарів в умовах війни	33
Богославський Сергій Віталійович, Юрченко Артем Олександрович, Семеніхіна Олена Володимирівна Порівняльний аналіз українських та європейських практик організації цифрового освітнього середовища.....	38
Богуславський Віктор Володимирович, Бачинська Наталія Вероніка Василівна, Анісімов Дмитро Олексійович Практичні тренування та симуляційні технології у підготовці майбутніх фахівців сектору безпеки та оборони в екстремальних умовах.....	43
Бойко Ганна Валентинівна, Бутченко Тарас Іванович, Широкова Ольга Олександрівна Арттерапія як інструмент тренінгових технологій у соціальній роботі в умовах воєнного стану.....	51
Буднік Анжела Олександрівна, Хижняк Ірина Анатоліївна Інноваційні освітні практики для розвитку креативного потенціалу майбутніх фахівців філологічної галузі в умовах воєнного та післявоєнного періодів.....	60
Гордієнко Світлана Михайлівна, Тарасенко Неллі Вікторівна, Ключок Олександр Миколайович Підтримка уразливих категорій населення: сучасні підходи та ефективні стратегії.....	68
Загородня Алла Анатоліївна Різноманітність підходів до національно-патріотичного виховання в закладах вищої освіти в Україні (1991–2009).....	76
Сокаль Марія Анатоліївна, Ілясов Олександр Олександрович Можливості використання ігрових методик як засобу розвитку риторичних здібностей здобувачів вищої освіти.....	84
Ісаченко Вікторія Павлівна, Гончар Інна Григорівна Інноваційні трансформації у системі організації соціальних служб в умовах воєнного стану.....	91

**Корсікова Катерина Геннадіївна, Агєєнко Тетяна Анатоліївна,
Нікуленко Світлана Іванівна**

Розвиток художньо-творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів
засобами арттерапевтичного малювання..... 98

Литвин Світлана Василівна

Особливості формування готовності здобувачів освіти до майбутньої
професійної діяльності..... 105

Лугова Вікторія Миколаївна, Левандовський Михайло Юрійович

Педагогічні умови розвитку соціальної компетентності студентів
фахового музичного коледжу..... 111

Малишева Дар'я Романівна

Педагогічні умови формування соціально-громадянської компетентності в дітей
старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення..... 118

Невзоров Роман Вікторович

Педагогічне моделювання як метод дослідження та проектування системи
підготовки пілотів тактичної авіації..... 123

Прядко Ірина Валеріївна

Розвиток soft skills у професійному зростанні педагогічних працівників..... 129

Сергєєва Вікторія Євгенівна

Формування міжкультурної компетентності засобами іноземної мови
у студентів закладів вищої освіти нефілологічного профілю..... 136

Сігова Ануш Геннадіївна

Міжнародні практики підготовки фізичних терапевтів: порівняльний аналіз..... 142

**Скрипник Надія Іванівна, Лебедь Юлія Борисівна,
Турлюк Світлана Вікторівна, Касіяненко Ольга Миколаївна**

Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності..... 147

**Тимошенко Наталія Євгенівна, Кальченко Лариса Володимирівна,
Жукова Анастасія Юрївна**

Інтеграція арттерапії у волонтерську діяльність соціального супроводу жертв мобінгу..... 153

Товстуха Олеся Миколаївна

Психолого-педагогічна дефініція готовності до професійної діяльності
фахівців соціальної сфери..... 161

Чернов Андрій Борисович, Кальченко Лариса Володимирівна

Дослідження досвіду приватних закладів охорони здоров'я у формуванні
соціального здоров'я жінок: вітчизняна практика..... 166

Чупандіна Галина Василівна

Соціально-педагогічні умови розвитку соціально-емоційних навичок
у дітей із РАС в освітньо-розвивальному середовищі..... 175

CONTENTS

Gusak Liudmyla, Malenitskyi Denys Modern views on teaching English in higher education.....	9
Yerastova-Mykhalus Inna Intercultural tolerance as one of the key competencies for future aviation professionals	15
Anholenko Valentyna, Pecherytsia Nataliia Integration of social work technologies in the penitentiary system: from diagnosis to correction.....	20
Basanets Luka, Maslova Tetiana Creativity as a basic component of art education.....	26
Bachiieva Larysa Situational analysis as a tool for investigating the professional activity of cooks in wartime conditions.....	33
Bogoslavskyi Serhiy, Yurchenko Artem, Semenikhina Olena Comparative analysis of Ukrainian and European practices in organizing the digital educational environment.....	38
Bohuslavskyi Viktor, Bachynska Nataliia Veronika, Anisimov Dmytro Practical training and simulation technologies in the preparation of future security and defense specialists under extreme conditions.....	43
Boiko Ganna, Butchenko Taras, Shirobokova Olga Art therapy as a training technology tool in social work under martial arts.....	51
Budnik Anzhela, Khyzhniak Irina Innovative educational practices for the development of the creative potential of future philology specialists in the context of the wartime and postwar period.....	60
Hordienko Svitlana, Tarasenko Nelli, Klochok Oleksandr Support for Vulnerable Population Groups: Modern Approaches and Effective Strategies.....	68
Zagorodnya Alla Diversity of approaches to national-patriotic education in higher educational institutions in Ukraine (1991–2009).....	76
Sokal Mariia, Iliasov Oleksandr The potential of game methods for the development of university students’ rhetorical competence	84
Isachenko Viktoriia, Gonchar Inna Innovative transformations in the organization of social services under martial law conditions.....	91
Ageyenko Tetyana, Korsikova Kateryna, Nikulenko Svitlana Development of artistic and creative abilities of future primary school teachers through art therapeutic drawing.....	98
Lytvyn Svitlana Features of forming readiness of educational students for future professional activity.....	105

Luhova Viktoriia, Levandovskyi Mykhailo	
Pedagogical conditions for developing social competence of professional music college students.....	111
Malysheva Daria	
Pedagogical conditions for the formation of social and civic competence in older preschool children with speech disorders	118
Nevzorov Roman	
Pedagogical modeling in the system of professional training of tactical aviation pilots.....	123
Priadko Iryna	
Development of soft skills in the professional growth of teachers.....	129
Sergeieva Viktoriia	
Formation of intercultural competence by means of a foreign language at students of higher education institutions of non-philological profile.....	136
Sihova Anush	
International practices in physical therapist education: a comparative analysis.....	142
Skrypyk Nadiya, Lebed Iuliya, Turliuk Svitlana, Kasiianenko Olga	
Text as a form of language professional activity implementation.....	147
Tymoshenko Nataliia, Kalchenko Larysa, Zhukova Anastasiia	
Integration of art therapy into volunteer activities of social support of victims of mobing.....	153
Tovstukha Olesia	
Psychological and pedagogical definition of readiness for professional activity of social work specialists.....	161
Chernov Andrii, Kalchenko Larysa	
A study of the experience of private healthcare institutions in promoting women's social health: the Ukrainian context.....	166
Chupandina Galyna	
Socio-pedagogical conditions for the development of socio-emotional skills in children with ASD in an educational and developmental environment.....	175

УДК 811,161,2'42

DOI <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2-22>**Скрипник Надія Іванівна**

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української філології
Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,
Вінниця, Україна

E-mail: nadyavnua@gmail.comORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6847-200X>**Лебедь Юлія Борисівна**

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри зарубіжної літератури та основ риторики
Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,
Вінниця, Україна

E-mail: iulialebed7@gmail.comORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8325-3462>**Турлюк Світлана Вікторівна**

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист кафедри української філології
Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,
Вінниця, Україна

E-mail: turliuk@ua.fmORCID ID: <http://orsid.org/0009-0000-2856-1561>**Касіяненко Ольга Миколаївна**

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист кафедри української філології
Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,
Вінниця, Україна

E-mail: wredinaolga1985@gmail.comORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-9077-6850>**Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності**

У статті розглядається феномен тексту як ключової форми реалізації мовнопрофесійної діяльності. Метою та основними завданнями дослідження є з'ясування значення тексту у процесі формування текстотвірної компетентності майбутніх фахівців. Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань, як теоретичний аналіз наукових підходів до розуміння природи та характеристик тексту, вивчення його ролі у професійній підготовці, а також опис текстотвірної компетентності. Задля реалізації мети й вирішення дослідницьких завдань використано такі методи: аналіз, порівняльний підхід та узагальнення. Проаналізовано роль тексту в освітньому процесі закладів освіти. Розкрито поняття тексту в сучасній лінгвістиці, його типологію та функціональне призначення у професійному дискурсі. Акцент зроблено на зв'язку між структурою тексту, його функціональними характеристиками та комунікативною метою в межах професійного спілкування. Наголошено на зв'язку між текстотвірною компетентністю та формуванням професійної мовної культури. Аналізуються різновиди професійних текстів, а також їхня роль у формуванні фахової компетентності. Наведено приклади видів професійних текстів та охарактеризовано їхні структурно-мовні особливості. Продемонстровано, що сучасний розвиток стилістики тексту пов'язаний із пошуками нових підходів до вивчення тексту та виробленням нових методик його наукового опису.

Текстотвірна компетентність розглядається як один із ключових показників сформованості професійної компетентності особистості, при цьому її структурні компоненти узгоджуються з вимогами професіограми до фахівців конкретної галузі. З огляду на те, що майбутня професійна діяльність випускників закладу вищої освіти передбачає комунікацію з представниками різних мовних спільнот, автори підкреслюють важливість сформованого вміння ефективного й толерантного міжкультурного спілкування як складника текстотвірної компетентності. Аналіз спеціальної літератури засвідчує, що робота педагогів вимагає здатності коректно вибрати відповідний

комунікативний код, що сприяє точному сприйманню та адекватній передачі інформації, адже помилки в таких ситуаціях можуть мати критичні наслідки.

Отже, текстотвірна компетентність у майбутніх фахівців охоплює низку навичок, пов'язаних із виконанням різних видів мовленнєвої діяльності та забезпеченням ефективної комунікації.

Ключові слова: текст, мовнопрофесійна діяльність, професійне спілкування, комунікація, фахова мова, комунікація, текстотвірна компетентність.

Вступ. Молоді фахівці стикаються з професійними викликами та труднощами вже на початкових етапах інтеграції у професійну спільноту (Skrypnyuk, 2024: 237). Мовнопрофесійна діяльність є невід'ємним складником професійної підготовки спеціаліста, адже саме вона забезпечує формування та розвиток комунікативної компетентності, що є ключовою в умовах сучасного професійно орієнтованого середовища. У її межах текст відіграє надзвичайно важливу роль, виступаючи основним засобом фіксації, передавання, збереження та інтерпретації професійної інформації. Текст стає не лише інструментом комунікації, а й засобом мислення, аналізу, аргументації та представлення фахових знань.

Розуміння природи тексту, його структури, типології та функцій сприяє більш усвідомленому і результативному професійному спілкуванню. Знання особливостей побудови різних типів професійних текстів дає змогу фахівцеві ефективно створювати, аналізувати та сприймати інформацію у своїй галузі. Це особливо актуально в умовах зростання інформаційного потоку та потреби у точному, лаконічному і логічно побудованому викладі думок.

Отже, мовнопрофесійна діяльність і робота з текстом є основою успішної професійної реалізації незалежно від сфери діяльності. Формування вмінь працювати з текстом: читати, аналізувати, створювати повинно бути пріоритетним напрямом підготовки майбутніх фахівців.

Мета та завдання дослідження. Визначення ролі тексту у формуванні текстотвірної компетентності майбутніх фахівців. Реалізація мети передбачає вирішення завдань теоретичного аналізу досліджень природи й ознак тексту, ролі тексту в підготовці майбутніх фахівців, описові текстотвірної компетенції.

Матеріали та методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення завдань дослідження було застосовано такі методи: аналіз, порівняння, узагальнення. Метод аналізу використовувався для структурування опрацьованих джерел, що дало змогу сформувати логічні зв'язки та систематизувати інформацію. Методи порівняння та узагальнення дали змогу дослідити наукові підходи до розуміння сутності та структури понять «текст», «мовнопрофесійна діяльність» та «текстотвірна компетентність».

Текст виступає не лише традиційним об'єктом дослідження у лінгвістиці, а й є одним із ключових понять, що лежить в основі кількох провідних мовознавчих парадигм сучасності. Його вивчення охоплює різні рівні мовної організації – від граматичного та стилістичного до прагматичного й когнітивного, відображаючи багатовимірність мовної комунікації та глибинні механізми смислотворення. У межах лінгвопоетичної парадигми сучасних теоретико-практичних текстознавчих досліджень з'ясовано традиційну методику інтерпретації тексту. Зокрема, дослідники, серед яких – В.М. Русанівський, С.Я. Єрмоленко, Л.І. Мацько, Л.О. Пустовіт, аналізують внутрішньопоетичні закономірності вживання слова в контексті, його сполучуваність і семантичні трансформації. Л.А. Лисиченко та О.О. Маленко вивчають взаємозв'язок центральних і периферійних елементів художніх мовних підсистем. Своєю чергою, С.Я. Єрмоленко, Л.А. Лисиченко, В.І. Кононенко та Т.П. Вільчинська досліджують моделі та зміст різних мовних картин світу. Контекстно-образну динаміку слова простежують С.Я. Єрмоленко, Л.О. Пустовіт, А.К. Мойсієнко та Л.В. Кравець. Методичним забезпеченням вивчення художніх творів різних жанрів з обов'язковим зверненням у цьому процесі до лінгвістичного матеріалу слугують наукові праці сучасних лінгводидактів: М. Вашуленко, В. Вітюк, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Карамана, Г. Коваль, Л. Іванова, Л. Мірошніченко, В. Наumenко, М. Наумчук, М. Пентиліук, К. Пономарьова, О. Савченко, Т. Суржук, Г. Токмань, І. Хом'яка та ін.

Результати дослідження. У сучасному мовознавстві існує понад 300 понять тексту, тому проблема визначення тексту нині є досить актуальною. Поняття тексту в лінгвістиці трактується багатогранно. *Текст* – 1) відтворена письмово або в друкованому вигляді авторська праця, документ, пам'ятка тощо; 2) зміст певного словесного твору; 3) основна частина друкарського набору без коментарів, виносів, приміток, малюнків; 4) літературний чи інший твір або його уривок для читання, аналізу тощо (<https://slovnuk.ua/index.php?swrd>).

Текст – складна єдність, що постає як структурно-семантична цілісність, відмінна від простої лінійної послідовності речень. Його організація зумовлена комунікативною цілісністю, завершеністю змісту, логічною впорядкованістю, а також граматичними й семантичними зв'язками між його компонентами.

Внутрішня організація тексту базується на взаємодії двох рівнів – глобального та поверхневого, між якими існують специфічні структурні співвідношення. Основними завданнями лінгвістики у цьому контексті є виявлення суттєвих характеристик тексту, його відмінностей від речення та інших мовленнєвих одиниць, а також з'ясування способів існування тексту у просторі й часі та його здатності відображати дійсність.

Разом із тим побудова текстової типології викликає чимало труднощів, зумовлених як складністю самого об'єкта, так і його багатоманітністю. Незважаючи на це, існують описи текстів за їхніми комунікативними, структурними й семантичними параметрами, такими як казка, балада, ліричний вірш, міф, детектив, короткий газетний допис, медіатекст. Відповідно до комунікативного наміру, тексти поділяють на індивідуальні (передусім художні твори) та колективні (наукові, ділові й інші тексти, створені у професійних або інституційних контекстах) (Текстознавство, 2017: 11).

Основні ознаки тексту: смислова цілісність (логічна єдність змісту); структурна зв'язність (граматичні та логічні зв'язки між частинами); прагматична спрямованість (націленість на досягнення певної мети); жанрова визначеність; інформативність (здатність передавати нову чи важливу інформацію).

Текст реалізує комунікативну мету мовця через: структурну організацію (вступ, основна частина, висновки); зв'язність (лексичну, граматичну, логічну); функціональну націленість (інформування, вплив, заклик до дії); жанрову відповідність (науковий стиль, офіційно-діловий, публіцистичний, художній, конфесійний тощо). Окрім того, текст є не лише лінгвістичним, а й соціокультурним феноменом, що репрезентує норми професійної спільноти.

На нашу думку, текст – це завершене, цілісне мовне утворення, що має змістову, логічну й структурну організацію. Він виступає як вербальна реалізація думки і є основною формою комунікації у професійному середовищі.

Мовнопрофесійна діяльність охоплює усі форми мовної активності майбутніх фахівців, пов'язані з їхньою професійною сферою: ведення документації, складання звітів, участь у діловому листуванні, презентаціях, публічних виступах тощо. Ця діяльність потребує високого рівня володіння фаховим стилем, термінологією, логікою викладу. Мовнопрофесійна діяльність визначається як сукупність мовленнєвих дій у межах професійно орієнтованої комунікації. Вона охоплює створення, сприймання, аналіз і редагування текстів, специфічних для певної галузі. Як зауважує О.О. Семенов, формування мовної особистості фахівця неможливе без системної роботи з професійними текстами (Семенов, 2011).

Ми вважаємо, що мовнопрофесійна діяльність – це систематична комунікативна активність, пов'язана з виконанням професійних функцій. До її структури входять: *усна та письмова комунікація* (перемовини, доповіді, листування); *інтерпретація текстів* (законодавчих актів, технічної документації); *створення фахових текстів* (довідки, статті, інструкції). Кожна професія має власні жанрові норми, термінологічні особливості, мовні шаблони, без володіння якими неможливо повноцінно функціонувати у професійному середовищі.

В українській мові за професійним спрямуванням до основних типів професійних текстів зараховують тексти, які залежить від функції, мети та адресата: *інформаційні* – подання фактичної інформації (звіти, аналітичні записки, довідки, службові записки); *регулятивні* – установлення норм і правил (інструкції, положення, накази); *оціночні* – аналіз і висловлювання суджень (рецензії, експертні висновки, звіти, наукові статті, тези); *контактно-комунікативні* – установлення та підтримка зв'язку (листи, виступи, переговори, звернення, ділові листи). Кожен із цих видів вимагає дотримання певних структурних і мовних норм, що забезпечують точність, зрозумілість та доцільність комунікації. Наприклад, *технічна інструкція* передбачає чіткість, послідовність і відсутність емоційної лексики, тоді як *діловий лист* – дотримання мовного етикету, вияв поваги до адресата, лаконічність. Також кожен із цих типів має специфічну структуру, лексичний склад і стиль, що потребує відповідної мовної підготовки.

Сьогодні дуже важливо сформувати у здобувачів освіти не лише загальні, інтегральні, а й фахові компетентності майбутніх педагогів, серед яких є і формування грамотної текстотвірної компетентності. Компетентність – це здатність виконувати певну діяльність, це професійно сформована якість особистості, а також здатність людини мати компетентність у близькій до неї соціально значущій галузі. Компетенція – це сфера діяльності, важлива для ефективного функціонування організації, у якій особистість повинна проявляти певні знання, навички, у тому числі поведінкові, гнучкі здібності та професійно важливі риси особистості (Skrypnyk, 2020: 319).

Текстова компетенція залишається важливим складником, що забезпечує ефективність освітнього процесу та сприяє формуванню у здобувачів освіти ціннісно-смислової орієнтації, загальнокультурної обізнаності, навчально-пізнавальної активності, інформаційної грамотності, комунікативної та соціальної адаптованості. Вона є інтегрованим утворенням, до якого входять не лише досвід роботи з текстами, а й знання з теорії тексту, сформовані текстові вміння, а також емоційно-ціннісне ставлення до процесу й результатів текстової діяльності. У сучасній методиці викладання української мови сформувалася

окрема текстоцентрична концепція, що базується на діяльнісному підході. Згідно з нею, навчання реалізується через включення здобувачів у текстову діяльність – цілісний процес, який охоплює створення, озвучування, сприйняття, розуміння та інтерпретацію текстів різного типу.

Загалом відповідно до основних видів текстової діяльності науковці виокремлюють п'ять ключових компонентів її структури. До них належать: компетенція відтворення, яка охоплює вміння презентувати текст; власне текстова компетентність як здатність орієнтуватися у структурі та змісті тексту; текстотвірна компетенція, що виявляється в умінні створювати тексти; компетенція сприйняття, пов'язана з читанням і слуханням; а також інтерпретаційна компетенція, що полягає у розумінні й тлумаченні текстового змісту.

У лінгводидактичних дослідженнях дефініцію «текстотвірна компетентність» тлумачать по-різному. Зокрема, її часто розглядають у зв'язку з текстотвірною діяльністю – процесом цілеспрямованого створення текстів різних типів, стилів і жанрів, який може бути організованим викладачем або здійснюватися самостійно на основі внутрішньої мотивації та планування (Голуб, 2013).

О. Кучерук, окреслюючи цілі формування й застосування методичної системи навчання української мови у ЗЗСО, підкреслює, що мовленнєва текстова компетентність включає не лише знання основних мовленнєвих понять, а й уміння розуміти, інтерпретувати та оцінювати прослухані або прочитані тексти, виокремлювати в них головну та другорядну інформацію. Вона також охоплює здатність до асоціативної мовленнєво-мисленнєвої діяльності, уміння планувати власне висловлювання, проявляти мовленнєву креативність, адекватно добирати мовні засоби відповідно до типу та стилю мовлення, а також здійснювати контроль і самоконтроль за результатами власної мовленнєвої діяльності (Кучерук, 2012).

На думку О. Божко, текстотвірна компетентність, з одного боку, виступає ключовим елементом мовленнєвої компетентності, а з іншого – базується на сформованих уміннях і навичках, необхідних для здійснення різних видів текстотвірної діяльності. Таким чином, текстотвірна компетентність розглядається як особистісна якість, яка формується в результаті практичного досвіду реалізації теоретичних знань, а також умінь і навичок, пов'язаних зі сприйняттям і створенням текстів. Вона забезпечує ефективність мовленнєвої продукції та передбачає позитивне ставлення до самого процесу текстотворення і його результатів (Божко).

Ми вважаємо, що текстотвірна компетентність – це здатність майбутнього фахівця ефективно створювати та інтерпретувати тексти відповідно до комунікативної мети, норм жанру і мовної культури. Вона передбачає: знання жанрово-стилістичних особливостей текстів; володіння фаховою термінологією; уміння логічно будувати текст; навички редагування та критичного аналізу. У контексті сучасної освіти необхідно формувати у здобувачів освіти не лише навички читання, а й активного письма, критичного мислення, уміння презентувати свої думки письмово.

Окрім того, удосконалення і формування текстотвірної компетентності – це важлива частина професійної підготовки. Вона включає: здатність адаптувати текст до ситуації спілкування; уміння структурувати зміст відповідно до жанру; дотримання мовленнєвого етикету. Рівень сформованості текстотвірної компетентності безпосередньо впливає на ефективність професійної діяльності.

Обговорення результатів. Володіння навичками створення та аналізу професійних текстів є своєрідним індикатором сформованої мовнопрофесійної компетентності. Це включає: уміння адаптувати інформацію до адресата; логічно структурувати матеріал; використовувати фахову термінологію та стильові засоби; дотримуватися мовленнєвого етикету.

Підготовка майбутнього фахівця передбачає систематичну роботу з текстами: *навчальними* (підручники, лекції, тести); *фаховими* (статті, договори, законодавчі акти); *практичними* (доповіді, повідомлення, презентації, резюме, проекти). А отже, ефективне навчання повинно включати: аналіз текстів за структурою та стилістикою; моделювання ситуацій професійного спілкування; написання власних текстів з урахуванням фахових стандартів.

Висновки. Текст є універсальною формою реалізації мовнопрофесійної діяльності, що забезпечує ефективну взаємодію у професійному середовищі. Вивчення тексту як феномену лінгвістики та професійної комунікації сприяє підвищенню рівня мовної культури майбутніх педагогів і якості професійної діяльності загалом. Розвиток текстотвірної компетентності є умовою формування фахової мовної особистості. Тому робота з текстами повинна стати пріоритетом у професійній мовній підготовці.

Текстотвірна компетентність виступає важливим показником рівня сформованості професійної компетентності особистості, а її структурні елементи узгоджуються з вимогами, окресленими у професіограмах для представників відповідного фаху. Зважаючи на те, що майбутня професійна діяльність випускників ЗВО передбачає активну комунікацію з представниками різних мовних спільнот, вагомим компонентом текстотвірної компетентності є здатність до ефективної та толерантної міжкультурної взаємодії. Аналіз наукових джерел засвідчує, що для педагогів критично важливим

є вміння обирати адекватний комунікативний код, що забезпечує точне сприйняття та передавання інформації, адже помилки в таких умовах можуть мати серйозні наслідки.

Отже, текстотвірна компетентність майбутніх педагогів охоплює сукупність навичок, пов'язаних із реалізацією різних видів мовленнєвої діяльності та здатністю до міжкультурної комунікації.

Література

Божко О.П. Текстотвірні вміння й навички як основа формування текстотвірної компетентності учнів. URL: http://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp21/4/bozhko_tezi-zaporizhzhja.pdf (дата звернення: 14.05.2025).

Голуб Н.Б. Особливості текстотвірної діяльності учнів 5–7 класів в умовах компетентнісного навчання української мови. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2013. Вип. 20. С. 72–76.

Кучерук О.А. Цілі створення й використання системи методів навчання української мови в основній школі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 61. С. 95–101.

Семенов О.М. Професійна комунікація: теорія і практика. Суми : Університетська книга, 2011. 278 с.

Текстознавство : навчальний посібник / уклад. О.В. Дуденко. 5-е вид., доп. Умань : Візаві, 2017. 124 с.

Словник. *Портал української мови та культури*. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd> (дата звернення: 14.05.2025).

Skrypnyk N., Lebed Iu. Formation of professional competences of future philologists teachers in a new educational space. *Innovative scientific researches: European development trends and regional aspect. Collective monograph*. 1st ed. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2020. Pp. 316–334.

Skrypnyk N., Lebed Iu., Sorochan A. Formation of rhetorical competence of applicants for education in the process of professional training. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 71. Т. 3. С. 236–243.

Text as a form of language professional activity implementation

Skrypnyk Nadiya

PhD in Philology (Candidate of Philological Sciences), Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Philology, Communal Higher Education Institution "Vinnytsia Humanities Pedagogical College", Vinnytsia, Ukraine

Lebed Iuliya

PhD in Philology (Candidate of Philological Sciences), Senior Lecturer at the Department of Foreign Literature and Fundamentals of Rhetoric Communal Higher Education Institution "Vinnytsia Humanities Pedagogical College", Vinnytsia, Ukraine

Turliuk Svitlana

Specialist of the Highest Category, Teacher-Methodologist at the Department of Ukrainian Philology Communal Higher Education Institution "Vinnytsia Humanities Pedagogical College", Vinnytsia, Ukraine

Kasiiianenko Olga

Specialist of the Highest Category, Teacher-Methodologist at the Department of Ukrainian Philology Communal Higher Education Institution "Vinnytsia Humanities Pedagogical College", Vinnytsia, Ukraine

The phenomenon of text is examined in the paper as a crucial way to carry out language-related professional activities. An analysis is conducted on the function of text in the establishment of educational establishments. Modern linguistics defines the term «text», as well as its typology and intended use in professional discourse. Within the context of professional communication, the relationship between the text's structure, functional qualities, and communicative aim is emphasised. The purpose and objectives of the study are to determine the role of text in the formation of text-creation competence of future specialists. The implementation of the goal involves solving the problems of theoretical analysis of research into the nature and features of the text, the role of text in the training of future specialists, descriptive textual competence.

To achieve the goal and solve the research tasks, the following methods were used: analysis, comparison, generalization. It is underlined how text-making proficiency and the development of a professional language culture are related. A variety of professional texts and their function in developing professional competence are

examined. Examples of professional text kinds are provided, together with a description of their grammatical and structural characteristics. It is shown that the search for novel ways to text analysis and the creation of fresh techniques for its scientific description are linked to the contemporary evolution of text stylistics.

While its structural elements align with the standards of the professioniogram for experts in a certain subject, text-creation competence is regarded as one of the primary markers of an individual's development of professional competence. The authors stress the value of developing the skill of effective and tolerant intercultural communication as a component of text-creation competence, since graduates of higher education institutions will need to communicate with representatives of various language communities in their future professional activities. Because mistakes in these instances might have serious repercussions, an analysis of specialised literature demonstrates that teachers' work necessitates the capacity to appropriately select the communicative code, which helps ensure accurate perception and adequate transfer of information.

As a result, future specialists' text-creation competency encompasses a variety of abilities linked to carrying out different speech activities and guaranteeing successful communication.

Keywords: text, language-professional activity, professional communication, communication, professional language, communication, and text-creation competence.

References

Bozhko, O.P. Tekstotvirni vminnia y navychky yak osnova formuvannia tekstotvirnoi kompetentnosti uchniv [Text-writing skills and abilities as the basis for the formation of students' text-writing competence]. Retrieved from: http://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp21/4/bozhko_tezi-zaporizhzhja.pdf (accessed May 14, 2025). [in Ukrainian].

Holub, N.B. (2013). Osoblyvosti tekstotvorchoi diialnosti uchniv 5–7 klasiv v umovakh kompetentnisnoho navchannia ukrainskoi movy [Peculiarities of text-creation activities of students in grades 5–7 in the context of competence-based teaching of the Ukrainian language]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Dragomanova. Seriya 16: Tvorchia osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky* – *Scientific journal of the National Polytechnic University named after M.P. Dragomanov. Series 16: The creative personality of a teacher: problems of theory and practice*. Vol. 20, pp. 72–76. [in Ukrainian].

Kucheruk, O.A. (2012). Tsili stvorennia y vykorystannia systemy metodiv navchannia ukrainskoi movy v osnovnii shkoli [Objectives of creating and using a system of methods for teaching the Ukrainian language in primary school]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka – Bulletin of Ivan Franko Zhytomyr State University*. Vol. 61, pp. 95–101. [in Ukrainian].

Semenoh, O.M. (2011). *Profesiina komunikatsiia: teoriia i praktyka* [Professional communication: theory and practice]. Sumy : Universytetska knyha. [in Ukrainian].

Dudenko, O.V. (ed.) (2017). *Tekstoznavstvo : navchalnyi posibnyk dlia studentiv-filolohiv vyshchych pedahohichnykh navchalnykh zakladiv* [Textual studies: a textbook for philology students of higher pedagogical educational institutions]. Uman : VPTs "Vizavi". [in Ukrainian].

Slovnyk. Portal ukrainskoi movy ta kultury [Dictionary. Portal of Ukrainian Language and Culture]. Retrieved from: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd> (accessed May 14, 2025). [in Ukrainian].

Skrypnyk, N., & Lebed, Iu. (2020). Formation of professional competences of future philologists teachers in a new educational space. *Innovative scientific researches: European development trends and regional aspect. Collective monograph*. 1st ed. Riga, Latvia : Baltija Publishing, pp. 316–334.

Skrypnyk, N., Lebed, Iu., & Sorochnan, A. (2024). Formation of rhetorical competence of applicants for education in the process of professional training. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka* – *Current issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of the Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*. Drohobych : Vydavnychiy dim "Helvetyka", vol. 71. Tom 3, pp. 236–243.

Accepted: May 20, 2025